

τιμήσῃ τὸν μεταστάντα προϊστάμενον τῆς Ἑταιρείας Ὑπουργὸν, ἐφ' ᾧ καὶ κατέθηκε στέφανον ἐπὶ τῆς σοροῦ αὐτοῦ καὶ ἐξέφρασεν ἐγγράφως τὰ συλλυπητήριά του εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάντος.

Μετὰ τὰς λυπηρὰς ταύτας ἀναγγελίας μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἔργων τῆς Ἑταιρείας.

Ἀνασκαφὰς ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐν Ἀθήναις, ἐν Ἀττικῇ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀμφιαράκου παρὰ τὸν Ὄρωπὸν, ἐν Ἐλευσίνι, ἐν Μυκῆναις καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ.

Πρώτη ἀνασκαφὴ ἤρξατο ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, ἡ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, πρὸς ἐξερεύνησιν παντὸς τοῦ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, ἰδίως κατὰ τὴν ἀρκτικὴν ὑπώρειαν αὐτῆς, χώρου. Ὁ διευθύνων τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀνακοινοῖ τὰ ἐξῆς: « Ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη θέλει ἐκτελεσθῆ κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα, καθ' ὃ ἐξετελέσθη καὶ ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως, θέλει δηλ. ἀνασκαφῆ τὸ ἔδαφος μέχρι τοῦ φυσικοῦ βράχου, ἀκολούθως δὲ, ἀφ' οὗ σχεδιογραφηθῆ τοῦτο, θέλει ἐπιχωσθῆ ἐκ νέου, (ὅπου δὲν ἀποκαλυφθῶσιν ἀρχαῖα οἰκοδομήματα) καὶ ἰσοπεδωθῆ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ἐν ἀποκαλυφθῶσιν οἰκοδομήματα προχωροῦντα ὑπὸ τὰς περὶ τὴν Ἀκρόπολιν ἐκτισιμένας οἰκίας, αἱ οἰκίαι αὗται θὰ ἐξαγορασθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ οὕτω θὰ εὐρυνθῆ ὁ ἀνασκαπτέος χώρος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ περὶ τὴν Ἀκρόπολιν ζώνη.

« Τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ἤρξάμεθα ἀπὸ τοῦ χώρου τοῦ μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς Ἀκροπόλεως, διότι ἡ τοῦ χώρου τούτου ἀνασκαφὴ εἶναι ἡ μᾶλλον σπουδαία διὰ τὴν τοπογραφίαν τῆς ἀρχαίας πόλεως.

» Ἀκριβῶς παρὰ τὸν πρὸς τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀκροπόλεως προέχοντα βράχον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀπεκαλύφθησαν τὰ θεμέλια μεγάλου, ὡς φαίνεται, βυζαντινοῦ ναοῦ. Ἀπὸ δὲ τοῦ βράχου τούτου μέχρι τοῦ λεγομένου Φραγκικοῦ τείχους δὲν ἀπεκαλύφθη τι σπουδαῖον. Ἀνεφάνησαν μόνον δύο τείχη, οὐχὶ πολὺ ἀρχαῖα, ὧν τὸ ἕτερον διήκει ὑπὸ τὴν παρὰ τὸ Φραγκικὸν λεγόμε-

νον τείχος δεξαμενήν. Ἀπεκαλύφθη δὲ καὶ τείχος τι, ὅπερ φαίνεται ὅτι εἶναι τμήμα τοῦ καλουμένου τείχους τοῦ Οὐαλεριανοῦ. Περὶ πάντων ὁμως τῶν κτισμάτων τούτων δὲν δύναται νὰ λεχθῆ ἀπὸ τοῦδε βεβαίον τι. Σπουδαῖα θὰ εἶναι, ὡς ἐφάνη ἤδη, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν ἀπὸ τοῦ Φραγκικοῦ τείχους μέχρι τῆς Ἀκροπόλεως.

» Ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ γνωστοῦ κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως σπηλαίου, ὅπερ ἐξελαμβάνετο μέχρι τοῦδε ὡς τὸ σπήλαιον τοῦ Πανός, εὐρέθησαν ἐπιγραφαὶ τινες, ὧν ἡ μὲν ἔχει οὕτως: Τιθέριος Ἀντίστιος Κινέας ἐκ Κοίλης Ἀπόλλωνι ὑπ' ἄκραις βασιλεὺς (προφανῶς ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶναι ὁ ἄρχων βασιλεὺς). Ἡ ἑτέρα ἔχει οὕτως: Ἀγαθὴ τύχη καὶ ἐντὸς στεφάνου: Γάιος Ἰούλιος Μητρόδωρος Μαραθ(ώνιος) θεσμοθετήσας Ἀπόλλωνι ὑπὸ Μακραιῖς ἀνέθηκεν. Ἡ τρίτη, ἑλλιπὴς τὸ κάτω μέρος, φέρει μόνον ὀνόματα θεσμοθετῶν. Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις καὶ ἄλλων ἐπτὰ τοιούτων ἀναθηματικῶν τῶ Ἀπόλλωνι ἐπιγραφῶν τεμάχια. Κατὰ τὰ εὐρήματα ταῦτα τὸ σπήλαιον τοῦτο δεῖν νὰ ἐκλάβωμεν ὡς οὐχὶ τὸ τοῦ Πανός, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ καλουμένου Ὑποακραίου (C. I. A. III, 91), ὑπ' Ἀκραις (C. I. A. III, 92, 95) καὶ Ἀπόλλωνος ὑπὸ Μακραιῖς, ὡς ἡ νῦν εὐρεθεῖσα ἐπιγραφὴ διδάσκει ἡμᾶς (πρβ. Εὐριπ. Ἴων, στ. 283 κ.έ.). Παρὰ τὸ σπήλαιον τοῦτο ἀνεφάνη αὖθις ἡ ἐν τῶ βράχῳ λελαξευμένη καὶ ἐν C. I. A. III, 715, δημοσιευμένη ἐπιγραφὴ: Ἀρχῶν Ἐρέννιος Δέξιππος. Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ σπηλαίου τούτου ἀνεφάνη ἐν τῶ βράχῳ παραλληλόγραμμον λάξευμα, ἐφ' οὗ θὰ ἔκειτο βεβαίως ὁ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου (Ἴων, στ. 936) μνημονεύμενος βωμός. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ αὐτοῦ σπηλαίου, εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν, ἀποκαλύπτονται τῶρα δύο ἄγνωστα μέχρι τοῦδε σπήλαια ἐν κυρίως λαδυρινθῶδες σπήλαιον ἀποτελοῦντα, ὃ εἶναι, ὡς φαίνεται, τὸ σπήλαιον τοῦ Πανός. Ἀπὸ δὲ τῶν σπηλαίων τούτων, πρὸς ἀνατολὰς, ἀνεφάνη κλιμαξ λελαξευμένη ἐν τῶ βράχῳ ἀνερχομένη μέχρι τοῦ τείχους τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ κλιμαξ αὕτη ἦγεν εἰς τὴν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τοῦ 1885 ἀνακαλυφθεῖσαν ἐντὸς

τῆς Ἀκροπόλεως ἐξ 27 βαθμίδων κλίμακα, τὴν καλουμένην κιμώ-
νειον κλίμακα. Διὰ τῶν κλιμάκων ἄρα τούτων θὰ κατῆρχοντο αἱ
Ἀρρηφόροι ἐν καιρῷ νυκτός, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων
εἰς τὴν κάτω πόλιν (Παυσ. I, 27, 3) καὶ δι' αὐτῶν εἰσήλασαν
ἴσως οἱ Πέρσαι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν (Ἡρόδοτος, VIII, 53.
Παυσ. I, 18, 2)· περὶ τούτων ὅμως τῶν ζητημάτων δὲν δύνα-
ται ἀπὸ τοῦδε, πρὸ τῆς ἀποπερασώσεως τῶν ἐκεῖ ἀνασκαφῶν,
νὰ λεχθῆ τι βέβαιον». [Π. Κβδ.].

Ταῦτα τὰ μέχρι τέλους τοῦ ἔτους ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκα-
φῶν τούτων, ἱκανῶς σπουδαῖα διὰ τὴν τοπογραφίαν τῆς πόλεως.
Ἐδαπανήθησαν ἐν αὐταῖς δρ. 12,295.

Σημειωτέον δὲ ὅτι πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἀνασκαφῶν τούτων
ἀναπόφευκτος πλέον καθίσταται ὁ ἐκτοπισμὸς τῶν ἀπὸ εἰκοσαε-
τίας σχεδὸν ἐγκατασταθέντων ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς κλιτύος
τῆς Ἀκροπόλεως Ἀναφιωτῶν. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τού-
του πολλὰς κατέβαλεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐνεργείας ἡ Ἐταιρεία, ἀλλ'
οὐδὲν κατωρθώθη. Τούτου δ' ἕνεκα τὸ νῦν συμβούλιον ἠναγκάσθη
νὰ σκεφθῆ πρακτικώτερον ἔχον ὑπ' ὄψιν ὅτι διὰ διαμαρτυριῶν καὶ
δι' εὐχῶν οὐδὲν κατορθοῦται, διότι ὅσον εὐκόλον ἦτο νὰ παρεμπο-
δισθῶσιν οἱ Ἀναφιωταὶ ὑπὸ τῶν τότε δημοσίων ἀρχῶν ἀπὸ τοῦ
νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐπὶ τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως, τόσῃ
δύσκολον εἶναι νὰ ἀποδιωχθῶσιν ἐκεῖθεν τῶρα διὰ τῆς βίας, κατε-
δαφιζομένων τῶν οἰκιῶν των καὶ ῥιπτομένων εἰς τοὺς δρόμους
ὀγδοήκοντα περίπου πτωχῶν οἰκογενειῶν. Ἀπεφάσισε δηλ. τὸ
Συμβούλιον νὰ ἀγοράσῃ καὶ, ἀρξαμένου τοῦ ἔτους τούτου, ἡγό-
ρασεν ἤδη κτῆμά τι 28 1/2 στρεμμάτων (ἀντὶ 350 δραχμῶν τὸ
στρέμμα), ἐν ᾧ στέργουσι νὰ μετοικήσωσιν οἱ Ἀναφιωταὶ, λαμ-
βανούσης δωρεὰν ἐκάστης οἰκογενείας παρὰ τῆς Ἐταιρείας 300
πῆχτων γῆπεδον καὶ 300 δρχ. ὡς συνδρομὴν διὰ τὴν οἰκοδομὴν
νέας οἰκίας ἐν τῇ δωρουμένῃ γηπέδῳ. Οὕτω διὰ μικρᾶς σχετικῶς
δαπάνης ἐπιτυγχάνεται ὁ πολυπόθητος μετοικισμὸς τῶν Ἀνα-
φιωτῶν, οἵτινες δὲν ἀδικοῦνται ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας, ἀλλὰ τού-
ναντίον ἔχουσι λόγους νὰ εὐλογῶσιν αὐτήν, διότι ἐγκαταλείπον-
τες τὰς ὑγρὰς καὶ νοσογόνους ἐκεῖνας φωλεάς, ἃς ἔχουσι στήσει
ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, θέλουσι μετοικήσει ὡς νόμιμοι

πλέον ιδιοκτηῖται· εἰς εὐάερον καὶ εὐήλιον χώρον, ἐν ᾧ χωρὶς νὰ παραβλαφθῶσιν ἐκ τούτου τὰ ὑλικά των συμφέροντα, θέλουσιν ἀπολαύσει αὐτοὶ τε καὶ τὰ τέκνα των τῆς ποθητῆς σωματικῆς εὐεξίας, ἧς καθ' ὀλοκληρίαν στεροῦνται νῦν ἐν αἷς διαιτῶνται τρώγλαις.

Δευτέρα ἀνασκαφὴ ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, κατὰ τὸν ἔξω Κεραμεικῶν, ἐν τινι οἰκοπέδῳ τῆς χήρας Παυλάκη, ἣτις προτιθεμένη νὰ πωλήσῃ τὸ κτῆμά της τοῦτο ἔδωκε τῇ Ἐταιρείᾳ τὴν ἄδειαν νὰ ἐξερευνήσῃ αὐτὸ διὰ σκαφῆς. Τὸ Συμβούλιον ἔκρινεν ἀνασκαπτέον τὸ γήπεδον καὶ ἀνέθηκε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐργασίας εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς Ἀρχαιολογίας Ἀντ. Οἰκονόμου, μέλος τοῦ Συμβουλίου, ὅστις ἀνακοινοῖ περὶ αὐτῆς, δι' ἐκθέσεώς του, τάδε :

«Γνώμη τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀναλαβῶν τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀνασκαφῆς ἐν τῷ οἰκοπέδῳ τῆς χήρας Παυλάκη πρὸς Β. τοῦ Διπύλου κειμένῳ μεταξὺ τῶν ὁδῶν Πλαταιῶν καὶ Σαλαμῖνος ἐπεθύμουν κατὰ πρῶτον νὰ ἀνευρεθῶσι τὰ ἔχνη τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Διπύλου εἰς Ἀκαδημίαν ἀγούσης οὐχὶ τοσοῦτον διότι καὶ μόνως αὐτῆς ἡ εὕρεσις ἤρκει νὰ διακαιολογήσῃ πᾶσαν δαπάνην, ὅσον διότι αὕτη εὕρεθίσα θὰ ἀπέβαιεν ἀσφαλεστάτη ἀφειτηρία πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν πολυτιμοτάτων μνημείων, ἅτινα ἐκόσμουν αὐτὴν ἐκατέρωθεν πυκνότατα μέχρι τῆς Ἀκαδημίας.

»Κατιοῦσι δὲ (λέγει ὁ Πausanias 1, 29, 2) ἐς Ἀκαδημίαν ἀπὸ Διπύλου περιβολός ἐστιν Ἀρτέμιδος καὶ ξόανα Ἀρίστης καὶ Καλλίστης, ὡς μὲν ἐγὼ δοκῶ καὶ ὁμολογεῖ τὰ ἔπη τὰ Πάμφω τῆς Ἀρτέμιδος εἰσὶν ἐπικλήσεις αὐταί, καὶ ναὸς οὐ μέγας ἐστίν, εἰς ἃν τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως τὸ ἄγαλμα ἀνά πᾶν ἔτος κομίζουσιν ἐν τεταγμέναις ἡμέραις· ἱερὰ μὲν σφισι ταύτῃ τοσαυτά ἐστι, τάφος δὲ Θρασυβούλου μὲν πρῶτον τοῦ Λύκου. . . . ἐπὶ δὲ αὐτῷ Περικλέους τε καὶ Χαβρίου καὶ Φορμίωνος· ἐστὶ δὲ καὶ πᾶσι μνήματα Ἀθηναίοις, ὅποσοις ἀποθανεῖν συνέπεσεν ἐν τε ναυμαχίαις καὶ ἐν μάχαις πεζαῖς, πλὴν ὅσοι Μαραθῶνι αὐτῶν ἡγωνίσαντο, τούτοις γὰρ κατὰ χώραν εἰσὶν οἱ τάφοι δι' ἀνδραγαθίαν,